

RAMOWY PROGRAM STAŻU PODYPLOMOWEGO LEKARZA

Miejsce odbywania stażu:

- szpitale,
- inne zakłady opieki zdrowotnej,
- indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie,
- regionalne centrum krwiodawstwa i krwiolecznictwa,
- oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- wskazane przez okręgową radę lekarską,
- wskazane przez wojewodę,
- wskazane przez ministra właściwego do spraw zdrowia.

Cel:

pogłębienie wiedzy teoretycznej oraz poznanie, utrwalenie i przyswojenie praktycznych umiejętności z zakresu zapobiegania, rozpoznawania, leczenia i rehabilitacji najczęściej występujących chorób, postępowania w stanach nagłego zagrożenia zdrowia lub życia, a także przyswojenie wiedzy z zakresu transfuzjologii, bioetyki, prawa medycznego i orzecznictwa lekarskiego, jako przygotowanie lekarza do samodzielnego wykonywania zawodu.

STAŻ CZĄSTKOWY W DZIEDZINIE CHOROÓB WEWNĘTRZNYCH

I. Program stażu cząstkowego z zakresu chorób wewnętrznych

Czas trwania stażu: 11 tygodni.

Miejsce odbywania stażu:

- oddział szpitalny chorób wewnętrznych oraz konsultacyjna poradnia przyszpitalna - 10 tygodni,
- regionalne centrum krwiodawstwa i krwiolecznictwa – 1 tydzień.

Cel stażu:

pogłębienie wiedzy teoretycznej oraz poznanie, utrwalenie i przyswojenie praktycznych umiejętności w zakresie rozpoznawania i leczenia, a także zapobiegania i rehabilitacji najczęściej występujących bądź stanowiących największe zagrożenie dla życia chorób wewnętrznych w warunkach opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej oraz w zakresie transfuzjologii.

Program stażu obejmuje:

- z zakresu chorób wewnętrznych:

1. Zapobieganie, rozpoznawanie i leczenie najczęściej występujących chorób wewnętrznych:

- 1) układu krążenia:
  - a) choroby niedokrwiennej serca, zawału mięśnia sercowego,
  - b) miażdżycy naczyń tętniczych, udarów mózgowych,
  - c) nadciśnienia tętniczego,
  - d) przewlekłej niewydolności krążenia,
  - e) podstawowych zaburzeń rytmu serca i przewodzenia,
  - f) serca płucnego,
  - g) wad serca,
  - h) zapalenia mięśnia sercowego,
  - i) żyłnej choroby zakrzepowo-zatorowej,
- 2) układu oddechowego:
  - a) ostrego i przewlekłego zapalenia oskrzeli,
  - b) zapalenia płuc,
  - c) przewlekłej niewydolności oddechowej,
  - d) astmy oskrzelowej,
  - e) raka płuc,
  - f) gruźlicy,
- 3) układu moczowego:
  - a) niewydolności nerek - ostrej i przewlekłej,
  - b) ostrego i przewlekłego odmiedniczkowego zapalenia nerek,
  - c) ostrego i przewlekłego kłębkowego zapalenia nerek,
  - d) kamicy nerkowej,
  - e) zespołu nerczycowego,
  - f) raka nerki,
  - g) stanów zapalnych pęcherza i dróg moczowych,
- 4) układu trawiennego:
  - a) choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy,
  - b) raka żołądka,
  - c) zespołu złego wchłaniania,
  - d) swoistego i nieswoistego zapalenie jelit,
  - e) zespołu jelita nadwrażliwego,
  - f) raka jelita grubego,
  - g) kamicy pęcherzyka i dróg żółciowych,
  - h) zapalenia wątroby,
  - i) marskości wątroby,
  - j) ostrego i przewlekłego zapalenia trzustki,
  - k) raka trzustki,
  - l) chorób pasożytniczych przewodu pokarmowego,
- 5) układu krwiotwórczego:
  - a) niedokrwistości,
  - b) skaz krwotocznych,
  - c) białaczek,
  - d) ziarnicy złośliwej i chłoniaków nieziarnicznych,
- 6) gruczołów wydzielania wewnętrznego:

- a) cukrzycy,
  - b) chorób przysadki i podwzgórza,
  - c) nadczynności i niedoczynności tarczycy,
  - d) nadczynności i niedoczynności przytarczyc,
  - e) nadczynności i niedoczynności nadnerczy,
  - f) guzów rdzenia nadnerczy,
  - g) zaburzeń hormonalnych i metabolicznych okresu przekwitania u kobiet i mężczyzn,
- 7) zaburzeń metabolicznych:
- a) otyłości i nadwagi,
  - b) hiperlipidemii,
  - c) osteoporozy,
- 8) układu ruchu.

2. Poznanie problemów ogólnolekarskich z zakresu chorób wewnętrznych:

- 1) epidemiologia chorób wewnętrznych ze szczególnym uwzględnieniem tych, które są związane z wysoką umieralnością, powodują przewlekłe inwalidztwo lub są przyczyną wysokiej absencji chorobowej,
- 2) profilaktyka niektórych chorób układu krążenia i układu oddechowego,
- 3) wskazania i przeciwwskazania do zabiegów endoskopowych,
- 4) zasady antybiotykoterapii w najczęściej występujących chorobach wewnętrznych, wymagających stosowania antybiotyków,
- 5) zasady podejmowania decyzji diagnostycznych i terapeutycznych dotyczących najczęściej występujących chorób wewnętrznych.

3. Opanowanie wykonywania następujących umiejętności i czynności:

- 1) wkłucia dożylnego i dotętniczego w celu podania leku lub pobrania krwi do badań, kaniulizacji żył,
- 2) dożylnego przetaczania krwi i innych płynów,
- 3) badania EKG,
- 4) nakłucia opłucnej i otrzewnej,
- 5) cewnikowania pęcherza moczowego,
- 6) pobrania materiału do badań mikrobiologicznych,
- 7) płukania żołądka,
- 8) pomiaru i interpretacji wyników pomiaru ciśnienia tętniczego krwi, w tym pomiaru ciśnienia na kostce,
- 9) pomiaru glikemii;

- z zakresu transfuzjologii klinicznej:

(10 godzin wykładów i ćwiczenia praktyczne)

1. Zapoznanie się z zasadami współczesnej transfuzjologii:

- 1) pobierania i przechowywania krwi oraz otrzymywania preparatów krwiopochodnych,
- 2) podstaw immunologii transfuzjologicznej,
- 3) zapobiegania potransfuzyjnym zakażeniom wirusowym,
- 4) podstawowymi zasadami racjonalnego leczenia krwią i jej preparatami,
- 5) powikłaniami poprzetoczeniowymi.

2. Poznanie praktyczne następujących umiejętności:

- 1) rejestrowania i kwalifikowania krwiodawców oraz zasad prowadzenia dokumentacji w tym zakresie,

- 2) metod pobierania krwi i osocza - konwencjonalnie i przy użyciu separatorów, poznanie zasad wytwarzania preparatów krwiopochodnych,
- 3) przeprowadzania badań immunologicznych, serologicznych - antygenów krwinek czerwonych i przeciwciał, próby zgodności krzyżowej,
- 4) wykrywania markerów wirusowych (HBV, HCV, HIV),
- 5) zasad kontroli jakości, przechowywania i dystrybucji krwi oraz jej preparatów;

- z zakresu profilaktyki zakażeń HIV, diagnostyki i leczenia choroby AIDS:
(5 godzin wykładów):

- 1) epidemiologię zakażeń HIV i choroby AIDS,
- 2) podstawowe wiadomości o budowie wirusa HIV i wykrywaniu zakażeń,
- 3) wybrane zagadnienia HIV/AIDS w ujęciu nauk medycznych,
- 4) elementy poradnictwa i opieki medycznej nad kobietą zakażoną HIV lub chorą na AIDS,
- 5) poradnictwo przed testem i po teście,
- 6) strategię leczenia antyretrowirusowego zakażonych HIV i chorych na AIDS,
- 7) etyczne i prawne aspekty HIV i AIDS,
- 8) elementy komunikowania się w relacjach lekarz - pacjent zakażony HIV lub chory na AIDS.

STAŻ CZĄSTKOWY W DZIEDZINIE PEDIATRII

II. Program stażu cząstkowego z zakresu pediatrii

Czas trwania stażu: 8 tygodni.

Miejsce odbywania stażu:

- oddział ogólnopediatriczny oraz konsultacyjna poradnia pediatryczna - 6 tygodni,
- oddział noworodkowy - 2 tygodnie.

Cel stażu:

pogłębienie wiedzy teoretycznej oraz poznanie, przyswojenie i utrwalenie praktycznych umiejętności z zakresu zapobiegania, rozpoznawania i leczenia chorób wieku dziecięcego oraz zaburzeń rozwojowych u dzieci w warunkach opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej. Program stażu obejmuje:

1. Rozpoznawanie i postępowanie u noworodków w przypadkach wad rozwojowych, zaburzeń oddechowo-kръżeniowych, wrodzonych oraz nabytych zakażeń i posocznicy noworodkowej, ostrych zaburzeń metabolicznych i neurologicznych, konfliktu serologicznego, choroby krwotocznej noworodków, chorób wymagających niezwłocznej interwencji chirurgicznej, dysplazji i zwichnięcia stawów biodrowych, niedoczynności tarczycy i zespołu alkoholowego.

2. Rozpoznawanie i leczenie chorób u niemowląt wywołanych zakażeniami bakteryjnymi i wirusowymi, w tym wirusowego zapalenia wątroby i AIDS, ostrych biegunek i ich powikłań, biegunek przewlekłych i stanów niedoborowych, chorób układu oddechowego, niedoczynności tarczycy, dysplazji stawów biodrowych, nagłych chorób jamy brzusznej (włóknienie), chorób przebiegających z drgawkami i innych stanów napadowych.

3. Postępowanie diagnostyczne, lecznicze i rehabilitacyjne u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym.

4. Rozpoznawanie i leczenie u dzieci powyżej 1 roku życia: nieprawidłowości rozwojowych, skutków urazów i zatruc, zaburzeń świadomości, krwawień z przewodu pokarmowego, nawracających bólów brzucha, nawracających bólów głowy, chorób wywołanych czynnikami zakaźnymi - w tym chorób zakaźnych wieku dziecięcego, a także zapalenia nerek, choroby reumatycznej, nadciśnienia tętniczego, chorób nowotworowych, niedoborów białkowo-energetycznych i witaminowych oraz niedoborów makro- i mikroelementów, chorób atopowych i reakcji anafilaktycznych, chorób z uzależnienia.

5. Poznanie kalendarza szczepień, zasad stosowania szczepionek i surowic, znajomość niepożądanych reakcji poszczepiennych i przeciwwskazań do szczepień.

6. Opanowanie wykonywania następujących umiejętności i czynności:

- 1) postępowania z noworodkiem bezpośrednio po porodzie:
  - a) oceny noworodka na podstawie skali wg Apgar,
  - b) testów przesiewowych u noworodka (fenyloketonurii),
- 2) resuscytacji noworodka,
- 3) oceny dojrzałości noworodka,
- 4) rozpoznawania wad wrodzonych u noworodka i postępowania w przypadku ich stwierdzenia,
- 5) zasad transportu chorego noworodka,
- 6) pielęgnacji i karmienia noworodka,
- 7) oceny stanu ogólnego niemowlęcia i dziecka starszego z uwzględnieniem badania otoskopowego i pomiaru ciśnienia krwi oraz badania w kierunku wad wrodzonych,
- 8) zbierania wywiadów od rodziny dziecka,
- 9) prowadzenia resuscytacji i udzielania pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia u dzieci,
- 10) rozpoznawania mózgowego porażenia dziecięcego,
- 11) wkłucia dożylnego i pobrania krwi do badań u niemowlęcia i dziecka starszego,
- 12) pobrania płynu mózgowo-rdzeniowego u dzieci,
- 13) pobrania materiałów do badań mikrobiologicznych u dzieci,
- 14) założenia zgłębnika do żołądka lub odbytnicy i cewnika do pęcherza moczowego u dzieci,
- 15) pielęgnacji niemowląt i małych dzieci,
- 16) pobrania krwi celem wykonania testu w kierunku niedoczynności tarczycy i fenyloketonurii.

STAŻ CZĄSTKOWY W DZIEDZINIE CHIRURGII OGÓLNEJ

III. Program stażu cząstkowego z zakresu chirurgii ogólnej

Czas trwania stażu: 8 tygodni.

Miejsce odbywania stażu:

- szpitalny oddział ogólnochirurgiczny oraz przyszpitalne ambulatorium chirurgiczne - 6 tygodni,
- szpitalny oddział chirurgii urazowo-ortopedycznej oraz ambulatorium chirurgii urazowej - 2 tygodnie.

Cel stażu:

pogłębienie wiedzy teoretycznej oraz poznanie, utrwalenie i przyswojenie praktycznych umiejętności w zakresie rozpoznawania, leczenia, zapobiegania i rehabilitacji najczęściej występujących chorób chirurgicznych w ramach opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej. Program stażu obejmuje:

1. Rozpoznawanie i postępowanie w przypadku:
  - 1) wstrząsu urazowego i hipowolemicznego,
  - 2) obrażeń urazowych dotyczących:
    - a) ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego:
      - mózgu, kości czaszki i twarzoczaszki, z uwzględnieniem skali Glasgow,
      - nerwów czaszkowych i obwodowych,
    - b) klatki piersiowej, w szczególności:
      - w zranieniach klatki piersiowej, serca, płuc i dużych naczyń,
      - w odmie opłucnowej pourazowej i samoistnej,
      - w uszkodzeniach ściany klatki piersiowej, żeber i mostka,
    - c) jamy brzusznej, w szczególności:
      - w ranach brzucha,
      - w tępych obrażeniach brzucha,
    - d) układu moczowo-płciowego,
    - e) kręgosłupa, w szczególności diagnozowanie i postępowanie z chorymi ze złamaniem kręgosłupa,
    - f) kończyn, w szczególności:
      - zamkniętych i otwartych złamań kończyn, ze szczególnym uwzględnieniem najczęściej spotykanych złamań, tzn. nasady dalszej kości promieniowej, kostek, szyjki kości udowej,
      - zwicznień dużych stawów (barkowego, łokciowego, biodrowego),
      - podwichnięć, skręceń i stłuczeń stawów, ze szczególnym uwzględnieniem stawu kolanowego i skokowo-goleniowego,
    - g) oparzeń i odmrożeń:
      - w oparzeniach i odmrożeniach powłok,
      - w oparzeniach dróg oddechowych i przewodu pokarmowego,
  - 3) zakażeń w chirurgii:
    - a) we wstrząsie septycznym,
    - b) w ropnym zapaleniu skóry i tkanki podskórnej (ropień, czyrak, zastrzał, zanokcica),
    - c) w zakażeniach przyrannych (tężec, zgorzel gazowa, róża),
  - 4) najczęstszych schorzeń chirurgicznych jamy brzusznej, dotyczących:
    - a) "ostrego brzucha":
      - przedziurawienia przewodu pokarmowego,
      - ostrego zapalenia wyrostka robaczkowego,
      - ostrego zapalenia pęcherzyka żółciowego,
      - ostrego zapalenia trzustki,
      - niedrożności jelit, ze szczególnym uwzględnieniem uwięźniętych przepuklin zewnętrznych,
    - b) krwawienia do przewodu pokarmowego,
    - c) innych chorób przewodu pokarmowego:
      - choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy,
      - kamicy żółciowej,

- najczęstszych chorób odbytu i odbytnicy (ropień, przetoka, guzki krwawnicze),
- 5) schorzeń urologicznych:
  - a) kamicy nerkowej,
  - b) zatrzymania moczu,
  - c) wodniaka jądra,
  - d) przerostu prostaty,
  - e) raka prostaty,
- 6) chorób układu naczyniowego:
  - a) w urazach naczyń,
  - b) w ostrym nieurazowym niedokrwieniu kończyn (zator, zakrzepy)
  - c) w przewlekłym niedokrwieniu kończyn dolnych,
  - d) w tętniaku aorty,
  - e) w żylnych chorobach zakrzepowo-zatorowej, dotyczącej w szczególności kończyn dolnych,
  - f) w przewlekłej niewydolności układu żylnego kończyn dolnych.
- 2. Poznanie zasad wczesnego rozpoznawania i postępowania chirurgicznego w nowotworach sutka, przewodu pokarmowego, tarczycy i skóry.
- 3. Poznanie wskazań do stosowania i podstaw interpretacji niektórych metod diagnostycznych i leczenia zabiegowego w chirurgii:
  - 1) diagnostyki radiologicznej i ultrasonograficznej,
  - 2) tomografii komputerowej i rezonansu magnetycznego,
  - 3) endoskopii, ze szczególnym uwzględnieniem gastrokopii, ECPW, rektoskopii, kolonoskopii, cystoskopii,
  - 4) ogólnych zasad i możliwości chirurgii laparoskopowej.
- 4. Poznanie problemów ogólnochirurgicznych dotyczących:
  - 1) zasad aseptyki i antyseptyki, profilaktyki zakażeń okołoperacyjnych,
  - 2) profilaktyki tężca,
  - 3) profilaktyki zakażeń wirusami hepatotropowymi i HIV,
  - 4) zasad współczesnej antybiotykoterapii w schorzeniach chirurgicznych,
  - 5) zasad przygotowania chorego do zabiegu operacyjnego w znieczuleniu ogólnym,
  - 6) zasad współczesnej rehabilitacji około- i pooperacyjnej.
- 5. Opanowanie wykonywania następujących umiejętności i czynności:
  - 1) mycia chirurgicznego rąk i pola operacyjnego,
  - 2) chirurgicznego opracowania i zeszycia niewielkich ran,
  - 3) znieczulenia miejscowego,
  - 4) nacięcia i drenażu ropnia,
  - 5) założenia podstawowych opatrunków gipsowych i unieruchamiających,
  - 6) założenia drenażu opłucnej,
  - 7) postępowania w krwotoku zewnętrznym,
  - 8) założenia zgłębnika nosowo-żołądkowego,
  - 9) dożylnego przetaczania krwi i płynów infuzyjnych,
  - 10) postępowania w oparzeniach,
  - 11) badania per rectum i oceny gruczołu krokowego,
  - 12) wykonania anoskopii.

STAŻ CZĄSTKOWY W DZIEDZINIE POŁOŻNICTWA I GINEKOLOGII

IV. Program stażu cząstkowego z zakresu położnictwa i ginekologii

Czas trwania stażu: 8 tygodni.

Miejsce odbywania stażu:

szpitalny oddział położniczo-ginekologiczny oraz przyszpitalna poradnia położniczo-ginekologiczna.

Cel stażu:

pogłębienie wiedzy teoretycznej oraz poznanie, utrwalenie i przyswojenie praktycznych umiejętności z zakresu prowadzenia prawidłowo przebiegającej ciąży, porodu i porożu, a także zapobieganie, rozpoznawanie i leczenie najczęściej występujących powikłań ciąży, porodu i porożu oraz chorób narządów płciowych u kobiet w warunkach opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej.

Program stażu obejmuje:

1. Rozpoznawanie i prowadzenie ciąży oraz postępowanie w czasie porodu i porożu:
  - 1) zasady prowadzenia opieki przedciążowej,
  - 2) rozpoznawanie ciąży i zasady prowadzenia prawidłowo przebiegającej ciąży,
  - 3) rozpoznawanie i postępowanie w powikłaniach ciąży, a w szczególności:
    - a) zagrażającym poronieniu,
    - b) nadciśnieniu tętniczym,
    - c) powikłaniach łożyskowych,
    - d) konflikcie serologicznym,
    - e) zakażeniach,
  - 4) zasady leczenia chorób współistniejących z ciążą, w szczególności:
    - a) cukrzycy,
    - b) chorób serca i naczyń,
    - c) zakażeń układu moczowo-płciowego,
    - d) powikłań zakrzepowo-zatorowych,
  - 5) poznawanie podstaw i zasad interpretacji badań ultrasonograficznych w czasie ciąży,
  - 6) zasady postępowania podczas prawidłowo przebiegającego porodu w szpitalu i poza szpitalem, w tym poznanie wskazań dla łagodzenia bólu porodowego,
  - 7) rozpoznawanie powikłań okołoporodowych, postępowanie podczas nieprawidłowo przebiegającego porodu, w tym ustalenie wskazań do operacyjnego ukończenia porodu, dotyczących w szczególności:
    - a) porodu przedwczesnego,
    - b) krwotoków położniczych,
  - 8) poznanie zasad rozpoznawania i postępowania w powikłaniach porożu i zasad karmienia piersią,
  - 9) podstawy rozpoznawania depresji poporodowej.
2. Zasady promocji zdrowia i prewencji w położnictwie, ze szczególnym uwzględnieniem:
  - 1) porodu przedwczesnego,
  - 2) zakażeń, w tym wirusowych (HIV),
  - 3) konfliktu serologicznego,
  - 4) zaburzeń rozwoju płodu.

3. Poznanie zasad zapobiegania, rozpoznawania i postępowania leczniczego w przypadku chorób narządów płciowych u kobiet, w szczególności:

- 1) ciąży ektopowej,
- 2) zakażeń, w tym przenoszonych drogą płciową,
- 3) zaburzeń cyklu miesięczkowego i zaburzeń płodności,
- 4) nowotworów narządów płciowych i sutka,
- 5) problemów zdrowotnych kobiet w okresie menopauzy.

4. Poznanie metod i zasad planowania rodziny.

5. Poznanie wskazań do stosowania i podstaw interpretacji niektórych metod diagnostycznych leczenia zabiegowego w położnictwie i ginekologii:

- 1) diagnostyki radiologicznej i ultrasonograficznej,
- 2) tomografii komputerowej,
- 3) endoskopii, ze szczególnym uwzględnieniem laparoskopii, histeroskopii oraz kolposkopii.

6. Poznanie zasad aseptyki i antyseptyki w położnictwie i ginekologii.

7. Opanowanie wykonywania następujących umiejętności i czynności:

- 1) badania położniczego zewnętrznego i wewnętrznego,
- 2) oceny czynności serca płodu, w tym wykonania interpretacji badania kardiotokograficznego,
- 3) interpretacji badania gazometrycznego ze skalpu płodu i pępowiny,
- 4) odebrania porodu fizjologicznego,
- 5) nacięcia i zeszycia krocza,
- 6) badania ginekologicznego,
- 7) badania sutków,
- 8) wykonania i interpretacji badania cytologicznego,
- 9) interpretacji krzywej podstawowej temperatury ciała i innych objawów płodności.

STAŻ CZĄSTKOWY W DZIEDZINACH INTENSYWNEJ TERAPII I MEDYCYNY RATUNKOWEJ

V. Program stażu cząstkowego z zakresu intensywnej terapii i medycyny ratunkowej

Czas trwania stażu: 6 tygodni.

Miejsce odbywania stażu:

- oddział intensywnej terapii - 2 tygodnie,
- podmiot wskazany przez wojewodę - kurs ratownictwa medycznego - 1 tydzień, - stacja pogotowia ratunkowego - 3 tygodnie (praca w charakterze dodatkowego członka zespołu reanimacyjnego lub wypadkowego).

Cel stażu:

pogłębienie wiedzy teoretycznej oraz poznanie, utrwalenie i przyswojenie praktycznych umiejętności postępowania w zakresie intensywnej terapii i w stanach nagłego zagrożenia zdrowia i życia.

Program stażu obejmuje:

- z zakresu medycyny ratunkowej:

1. Poznanie współczesnych zasad zaawansowanej resuscytacji krążeniowo-oddechowej.

2. Poznanie współczesnych zasad postępowania ratunkowego w urazach wielonarządowych, w szczególności:

- 1) wstępnej oceny chorego z mnogimi obrażeniami ciała,
- 2) podtrzymania funkcji życiowych chorego z mnogimi obrażeniami ciała,
- 3) opanowania wstrząsu okołourazowego,
- 4) oceny wtórnej i zasad transportu chorego z mnogimi obrażeniami ciała.

3. Poznanie zasad postępowania w nagłym zagrożeniu zdrowia lub życia pochodzenia wewnętrznego, takim jak:

- 1) nagłe zatrzymanie krążenia,
- 2) ostra niewydolność krążenia różnej etiologii,
- 3) ostra niewydolność oddechowa różnej etiologii,
- 4) wstrząs,
- 5) nagłe stany utraty przytomności,
- 6) ostre schorzenia brzuszne,
- 7) ostre schorzenia ciężarnych,
- 8) ostre stany drgawkowe.

4. Postępowanie w nagłych zagrożeniach zdrowia lub życia u dzieci.

5. Postępowanie ratunkowe w nagłych zagrożeniach środowiskowych:

- 1) ostre zatrucia,
- 2) skażenia chemiczne,
- 3) uraz termiczny (oparzenie, udar cieplny, hypotermia)
- 4) utonięcia,
- 5) porażenia elektryczne i rażenia piorunem,
- 6) ukąszenia i użądlenia;

- z zakresu ratownictwa medycznego:

6. Poznanie współczesnych zasad organizacji medycyny ratunkowej oraz zasad organizacyjnych i funkcjonowania szpitalnych oddziałów ratunkowych.

7. Poznanie organizacji pracy pogotowia ratunkowego w Rzeczypospolitej Polskiej.

8. Poznanie zasad postępowania w stanach nagłego zagrożenia zdrowia lub życia w warunkach przedszpitalnych;

- z zakresu intensywnej terapii:

9. Poznanie organizacji pracy oddziału intensywnej terapii.

10. Poznanie podstawowych technik terapeutycznych stosowanych w intensywnej terapii.

11. Poznanie zasad postępowania w leczeniu ostrego i przewlekłego bólu.

12. Poznanie zasad postępowania lekarskiego związanych z pobraniem narządów do transplantacji.

13. Opanowanie wykonywania następujących lekarskich umiejętności i czynności ratunkowych:

- 1) z zakresu resuscytacji krążeniowo-oddechowej:
  - a) udrożnienia dróg oddechowych metodami bezprzyrządowymi,
  - b) intubacji dotchawiczej,
  - c) krikotrotomii igłowej (zasady wykonywania),

- d) technik sztucznej wentylacji,
  - e) defibrylacji elektrycznej,
  - f) pośredniego masażu serca,
  - g) resuscytacji płynowej,
  - h) odbarczenia odmy opłucnowej, w szczególności odmy prężnej,
- 2) z zakresu czynności ratunkowych w warunkach przedszpitalnych:
- a) zabezpieczania rannego pacjenta w czasie wyjmowania z uszkodzonego pojazdu,
  - b) podtrzymywania funkcji życiowych na miejscu zdarzenia lub wypadku i w czasie transportu,
  - c) unieruchamiania kręgosłupa szyjnego i piersiowo-lędźwiowego,
  - d) unieruchamiania złamań na miejscu zdarzenia lub wypadku,
  - e) tamowania krwotoków,
- 3) monitorowania podstawowych funkcji życiowych w trakcie transportu i w oddziale intensywnej terapii.

STAŻ CZĄSTKOWY W DZIEDZINIE PSYCHIATRII

VI. Program stażu częściowego z zakresu psychiatrii

Czas trwania stażu: 4 tygodni.

Miejsce odbywania stażu:

oddział psychiatryczny oraz poradnie zdrowia psychicznego.

Cel stażu:

poznanie, utrwalenie i przyswojenie praktycznych umiejętności rozpoznawania i postępowania w zaburzeniach psychicznych w warunkach opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej.

Program stażu obejmuje:

1. Rozpoznawanie (ocena przyczyn, ryzyka), wybór postępowania i leczenia w stanach naglących związanych z zaburzeniami psychicznymi, takimi jak:

- 1) zachowania samobójcze,
- 2) zachowania agresywne i inne zachowania zagrażające,
- 3) ostre zaburzenia psychotyczne,
- 4) zespół paniki lękowej,
- 5) nagłe powikłania psychofarmakoterapii.

2. Rozpoznawanie i leczenie zaburzeń psychicznych częściej spotykanych w podstawowej opiece zdrowotnej, poznanie możliwości zapobiegania im:

- 1) zaburzenia psychiczne i somatyczne związane z alkoholem i innymi substancjami uzależniającymi,
- 2) zespoły depresyjne,
- 3) zespoły nerwicowe,
- 4) reakcje na stres i reakcje adaptacyjne,
- 5) zaburzenia snu,
- 6) zaburzenia odżywiania,

7) dysfunkcje seksualne.

3. Rozpoznawanie oraz zasady rehabilitacji utrwalonych zaburzeń psychicznych i umiejętności jej organizowania w środowisku rodzinnym i lokalnym:

- 1) upośledzenie umysłowe,
- 2) zespoły otępienne.

4. Zasady współpracy w specjalistycznym leczeniu i rehabilitacji przewlekłych lub nawracających zaburzeń psychicznych:

- 1) psychoz schizofrenicznych i urojeniowych,
- 2) chorób afektywnych,
- 3) uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
- 4) utrwalonych zespołów nerwicowych,
- 5) utrwalonych zaburzeń odżywiania, snu oraz dysfunkcji seksualnych.

5. Poznanie zasad oraz praktycznych możliwości wykorzystania dostępnych form leczenia, rehabilitacji, pomocy społecznej i środowiskowej oraz oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

6. Opanowanie wykonywania umiejętności:

- 1) oceny stanu psychicznego z uwzględnieniem specyfiki wieku rozwojowego i podeszłego,
- 2) oceny wpływu czynników somatycznych na stan psychiczny chorego,
- 3) oceny wpływu czynników psychicznych i środowiskowych na stan somatyczny chorego,
- 4) oceny czynników patogennych w rodzinie chorego,
- 5) oceny patogenicznego znaczenia kryzysów rozwojowych oraz doświadczeń związanych z chorobą (ostrą, przewlekłą, terminalną) i leczeniem,
- 6) nawiązywania właściwego kontaktu z osobą z zaburzeniami psychicznymi i mobilizacji postawy współdziałania w leczeniu, unikania oddziaływań jatrogennych,
- 7) prowadzenia interwencji kryzysowej,
- 8) prowadzenia psychoterapii podtrzymującej,
- 9) wyboru zgodnego z prawem postępowania lekarskiego w sytuacji konieczności działania bez zgody chorego,
- 10) stosowania podstawowych grup leków psychotropowych, z uwzględnieniem profilaktyki uzależnień lekowych.

STAŻ CZĄSTKOWY W DZIEDZINIE MEDYCyny RODZINNEJ

VII. Program stażu cząstkowego z zakresu podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej objętej ramami medycyny rodzinnej

Czas trwania stażu: 6 tygodni.

Miejsce odbywania stażu:

- poradnia (praktyka) lekarza rodzinnego w zakładzie opieki zdrowotnej udzielająca świadczeń w dziedzinie medycyny rodzinnej w zakresie kompetencji lekarza rodzinnego lub
- indywidualna specjalistyczna praktyka lekarska w dziedzinie medycyny rodzinnej;

w okresie przejściowym, gdy na obszarze województwa liczba praktyk lekarza rodzinnego udzielających świadczeń zdrowotnych w pełnym zakresie kompetencji lekarza rodzinnego jest

niewystarczająca w odniesieniu do liczby stażystów, lekarz może odbyć staż w dziedzinie medycyny rodzinnej w:

- poradni zakładu opieki zdrowotnej, w której lekarz podstawowej opieki zdrowotnej udziela świadczeń zdrowotnych w dziedzinie medycyny rodzinnej nie w pełnym zakresie kompetencji lekarza rodzinnego oraz w:
- specjalistycznej poradni zakładu opieki zdrowotnej lub indywidualnej specjalistycznej praktyce lekarskiej w odniesieniu do tej części programu stażu cząstkowego z zakresu, z którego lekarz podstawowej opieki zdrowotnej nie udziela świadczeń zdrowotnych umożliwiających jego zrealizowanie.

Stażysta w tym przypadku może odbyć odpowiednio część stażu cząstkowego w:

- poradni dla dzieci lub indywidualnej specjalistycznej praktyce lekarskiej pediatrii - przez 1 tydzień,
- poradni dla kobiet lub indywidualnej specjalistycznej praktyce lekarskiej w dziedzinie położnictwa i ginekologii - przez 1 tydzień,
- poradni ogólnochirurgicznej lub indywidualnej specjalistycznej praktyce lekarskiej w dziedzinie chirurgii ogólnej - przez 1 tydzień,
- poradni okulistycznej lub indywidualnej specjalistycznej praktyce lekarskiej w dziedzinie okulistyki - przez 1 tydzień,
- poradni laryngologicznej lub indywidualnej specjalistycznej praktyce lekarskiej w dziedzinie otorynolaryngologii - przez 1 tydzień.

Cel stażu:

poznanie i utrwalenie organizacji oraz metod pracy w warunkach długotrwałej opieki ambulatoryjnej i w domu chorego, a także praktycznych umiejętności dotyczących rozpoznawania leczenia, zapobiegania i rehabilitacji w chorobach stanowiących najczęstszą przyczynę zgłaszalności pacjentów do poradni, jak i wymagających długotrwałego leczenia w środowisku domowym (opieka nad przewlekłe chorym).

Program stażu obejmuje:

1. Zapobieganie, rozpoznawanie i leczenie chorób stanowiących najczęstszą przyczynę zgłaszalności pacjentów do poradni:

- 1) ostrych schorzeń infekcyjnych dróg oddechowych (zapalenia zatok, zapalenia gardła, migdałków, krtani, tchawicy i oskrzelik),
- 2) stanów zapalnych ucha środkowego i zaburzeń słuchu,
- 3) chorób zakaźnych, w tym chorób odzwierzęcych,
- 4) chorób układu pokarmowego (w szczególności choroby wrzodowej, kamicy żółciowej),
- 5) chorób układu moczowego,
- 6) chorób skóry (w szczególności zakażeń ropnych skóry i tkanki podskórnej, oparzeń i odmrożeń powłok),
- 7) chorób chirurgicznych (w szczególności urazów tkanek miękkich głowy, tułowia i kończyn, skręceń i stłuczeń stawów, żyłaków podudzi, żyłaków odbytu, przewlekłych owrzodzeń podudzi),

- 8) chorób kobiet (w szczególności niektórych powikłań ciąży, powikłań przebiegu porodu, zaburzeń cyklu miesięcznego, zaburzeń okresu menopauzy, zakażeń narządów płciowych u kobiet),
- 9) chorób narządu wzroku (w szczególności wad wzroku, zapaleń aparatu ochronnego oka, urazów narządu wzroku, jaskry, zaćmy, chorób objawiających się zaniewidzeniem),
- 10) chorób układu nerwowego (w szczególności zawrotów głowy, padaczki, Zespołu Parkinsona, zespołów bólowych kręgosłupa, neuropatii obwodowych).

2. Leczenie, rehabilitację i opiekę przewlekłe chorych w warunkach ambulatoryjnych i domowych, ze szczególnym uwzględnieniem następujących schorzeń:

- 1) choroby wieńcowej,
- 2) nadciśnienia tętniczego,
- 3) miażdżycy tętnic,
- 4) gruźlicy
- 5) astmy oskrzelowej
- 6) przerostu gruczołu krokowego,
- 7) niewydolności nerek,
- 8) cukrzycy,
- 9) choroby reumatoidalnej, choroby reumatycznej i zmian zwyrodnieniowych układu kostno-stawowego,
- 10) chorób nowotworowych, łącznie z opieką paliatywną,
- 11) mózgowego porażenia dziecięcego,
- 12) padaczki,
- 13) zaburzeń psychicznych,
- 14) uzależnień (alkoholizm, narkomania, lekomania),
- 15) marskości wątroby,
- 16) AIDS.

3. W zakresie organizacji i metod pracy poradni i indywidualnej praktyki lekarskiej:

- 1) organizację pracy poradni lekarza rodzinnego (rejestracja, dokumentacja, zasady ewidencjonowania kosztów, orzecznictwo lekarskie, sprawozdawczość, zasady wypisywania recept, skierowań na badanie diagnostyczne i do lekarzy specjalistów oraz na leczenie sanatoryjne),
- 2) współpracę z pielęgniarką środowiskową - rodzinną i pracownikiem socjalnym oraz z personelem praktyki,
- 3) zasady współdziałania z placówkami udzielającymi pomocy doraźnej, ze szpitalem, z zakładem opiekuńczo-leczniczym, pracownikami diagnostycznymi, ze specjalistami w innych dziedzinach medycyny, stacjami sanitarno-epidemiologicznymi,
- 4) zasady współdziałania z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną oraz ze szkołami i placówkami systemu oświaty.

4. Opanowanie następujących umiejętności i czynności:

- 1) oceny rozwoju fizycznego i psychoruchowego dzieci ze szczególnym uwzględnieniem niemowląt,
- 2) przeprowadzania szczepień ochronnych, zgodnie z kalendarzem szczepień,
- 3) oznaczania glikemii, glikozurii i ketonurii za pomocą suchych testów,
- 4) przeprowadzania testów skórnych,
- 5) zakładania opatrunków,
- 6) leczenia ran,
- 7) stosowania profilaktyki tężca,

- 8) badania położniczego zewnętrznego,
- 9) stwierdzenia czynności serca u płodu,
- 10) oceny ruchliwości płodu,
- 11) pobrania badania cytologicznego,
- 12) pobierania materiału do badań mikrobiologicznych w warunkach ambulatoryjnych,
- 13) wykonania tamponady przedniej,
- 14) usuwania woskowiny usznej,
- 15) usuwania ciał obcych z worka spojówkowego,
- 16) badania ostrości wzroku,
- 17) badania widzenia barwnego,
- 18) badania widzenia obuocznego,
- 19) badania dna oka.

STAŻ Z ZAKRESU ORZECZNICTWA LEKARSKIEGO

VIII. Program stażu z zakresu orzecznictwa lekarskiego

Czas trwania stażu: 16 godzin wykładów,
wykłady w grupach 40 osobowych.

Miejsce odbywania stażu:

wskazane przez oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Cel stażu:

przyswojenie wiedzy przez lekarzy i lekarzy stomatologów o rodzaju świadczeń z ubezpieczeń społecznych, warunkach nabywania prawa do nich oraz zasadach i trybie ich przyznawania.

Program stażu:

1. Rodzaje świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz warunki nabywania do nich uprawnień.
2. Zasady i tryb przyznawania oraz ustalania wysokości i wypłaty świadczeń.
3. Zasady i tryb orzekania o:
  - a) czasowej niezdolności do pracy,
  - b) potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej,
  - c) okolicznościach uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego,
  - d) celowości przekwalifikowania zawodowego,
  - e) niezdolności do pracy zarobkowej,
  - f) niezdolności do samodzielnej egzystencji,
  - g) procentowym uszczerbku na zdrowiu,
  - h) niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym,
  - i) niepełnosprawności.
4. Zasady prowadzenia dokumentacji medycznej, związanej z orzekaniem w sprawach, o których mowa w pkt 3.

STAŻ Z ZAKRESU BIOETYKI

IX. Program stażu z zakresu bioetyki

Czas trwania stażu: 20 godzin wykładów,

wykłady w grupach 50-70 osobowych.

Miejsce odbywania stażu:

wskazane przez okręgową radę lekarską.

Cel stażu:

kształtowanie postaw lekarzy i lekarzy stomatologów w oparciu o system norm etycznych zawartych w przysiędze i przykazaniu Hipokratesa, w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Deklaracji helsińskiej¹⁾ i tokijskiej²⁾, Deklaracji genewskiej³⁾, polskim Kodeksie Etyki Lekarskiej (KEL) oraz w Europejskiej konwencji bioetycznej⁴⁾.

Program stażu:

1. Przysięga i przykazanie Hipokratesa, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Deklaracja helsińska i tokijska, polskie kodeksy etyki lekarskiej - przedwojenny Kodeks Izby Lekarskiej, Zbiór zasad etyczno-deontologicznych polskiego lekarza, Kodeks Etyki Lekarskiej.

2. Europejska konwencja bioetyczna.

3. Etyczne aspekty eksperymentów medycznych - eksperyment leczniczy i badawczy, etyczne zasady prowadzenia eksperymentu medycznego. Etyczne aspekty pobierania tkanek i narządów do transplantacji.

4. Etyczne aspekty relacji lekarz-pacjent - autonomia i godność pacjenta, informacja i zgoda poinformowanego, tajemnica lekarska, lojalność wobec pacjenta, prawo lekarza do odmowy leczenia.

5. Prokreacja ludzka - aspekty etyczne działań lekarskich związane z ludzką prokreacją w świetle KEL. Problemy etyczne wspomaganego prokreacji. Problem klonowania ludzi w świetle KEL i Europejskiej konwencji bioetycznej.

6. Problemy etyczne dotyczące racjonowania metod leczenia i alokacji środków finansowych.

7. Etyczne aspekty walki z bólem. Etyczne aspekty leczenia paliatywnego. Leczenie hospicyjne z punktu widzenia etyki.

8. Etyczna problematyka związana z reanimacją i uporczywą terapią - wartość i jakość życia ludzkiego. Wskazania do reanimacji w świetle KEL, kryteria śmierci, pojęcie stanu terminalnego. Problem moralnego prawa odstąpienia od reanimacji i uporczywej terapii.

9. Etyczne aspekty problemu umierania. Problem godności umierania. Problem eutanazji w świetle medycyny hipokratejskiej.

10. Cnoty i ideały w życiu zawodowym lekarza. Pojęcie godności zawodu lekarza. Wzorce postaw godnych naśladowania. Wybrane dane z historii medycyny w zakresie pojęć bioetycznych. Kazusy w bioetyce.

¹⁾ Zalecenia dotyczące badań naukowych na ludziach (Światowe Stowarzyszenie Lekarzy - WMA, Helsinki, czerwiec 1964 r.).

- 2) Wskazówki dla lekarzy dotyczące tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania oraz karania w związku z zatrzymaniem i uwięzieniem (Światowe Stowarzyszenie Lekarzy - WMA, Tokio, październik 1975 r.).
- 3) Wzór międzynarodowej przysięgi lekarza (Światowe Stowarzyszenie Lekarzy - WMA, Genewa 1949 r.).
- 4) Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i godności ludzkiej wobec zastosowań biologii i medycyny (Rada Europy, Oviedo, kwiecień 1997 r.).

STAŻ Z ZAKRESU PRAWA MEDYCZNEGO

X. Program stażu z zakresu prawa medycznego

Czas trwania stażu: 30 godzin wykładów,

wykłady w grupach 50-70 osobowych.

Miejsce odbywania stażu:

wskazane przez okręgową radę lekarską.

Cel stażu:

poznanie i przyswojenie podstawowych przepisów prawa dotyczących wykonywania zawodu lekarza i lekarza stomatologa.

Program stażu:

1. Zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Zasady organizacji zakładów opieki zdrowotnej - ustawa o zakładach opieki zdrowotnej:
  - 1) świadczenia zdrowotne,
  - 2) zakłady opieki zdrowotnej - rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
  - 3) dokumentacja medyczna,
  - 4) nadzór specjalistyczny.
3. Zasady wykonywania zawodu lekarza - ustawa o zawodzie lekarza:
  - 1) definicja zawodu lekarza,
  - 2) prawo wykonywania zawodu,
  - 3) uprawnienia zawodowe lekarza,
  - 4) kwalifikacje zawodowe,
  - 5) indywidualna praktyka lekarska, grupowa praktyka lekarska,
  - 6) eksperyment medyczny,
  - 7) dokumentacja medyczna,
  - 8) lekarz a prawa pacjenta,
  - 9) stwierdzenie zgonu i ustalenie przyczyn zgonu.
4. Zasady wykonywania innych zawodów medycznych:
  - ustawa o zawodzie felczera,
  - ustawa o izbach aptekarskich,
  - ustawa o zawodach pielęgniarstwa i położnej.

5. Zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego - ustawa o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, w szczególności:

- 1) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
- 2) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
- 3) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia.

6. Zasady działania samorządów reprezentujących zawody zaufania publicznego w ochronie zdrowia:

- 1) ustawa o izbach lekarskich,
- 2) ustawa o izbach aptekarskich,
- 3) ustawa o samorządzie pielęgniarek i położnych - w tym w szczególności:
  - a) zadania izb lekarskich,
  - b) prawa i obowiązki członków samorządu lekarskiego,
  - c) organizacja i działanie organów izb lekarskich i zjazdów lekarzy,
  - d) odpowiedzialność zawodowa lekarzy - postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem lekarskim,
  - e) inne samorzady zawodowe funkcjonujące w ochronie zdrowia - aptekarzy, pielęgniarek i położnych, ich zadania i struktura.

7. Uregulowania szczególne dotyczące postępowania lekarza w ustawach:

- 1) o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży,
- 2) o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów,
- 3) o ochronie zdrowia psychicznego,
- 4) o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 5) o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 6) o służbie medycyny pracy,
- 7) o Inspekcji Sanitarnej,
- 8) o zwalczaniu chorób zakaźnych,
- 9) o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych,
- 10) o publicznej służbie krwi
  - w tym w szczególności:
    - a) sztucznej prokreacji,
    - b) przeszczepiania narządów i tkanek,
    - c) przerywania ciąży,
    - d) zabiegów estetycznych,
    - e) leczenia paliatywnego i stanów terminalnych,
    - f) chorób psychicznych,
    - g) niektórych chorób zakaźnych,
    - h) przeciwdziałania i leczenia uzależnień.

8. Zasady wypisywania recept na leki i materiały medyczne oraz zleceń na przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i lecznicze środki techniczne

- ustawy:

- 1) o zawodzie lekarza,
- 2) o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym,
- 3) o środkach farmaceutycznych, materiałach medycznych, aptekach, hurtowniach i nadzorze farmaceutycznym.

9. Odpowiedzialność prawna lekarza - karna, cywilna i zawodowa:

- 1) pojęcie wykroczenia zawodowego, naruszenia dóbr osobistych, szkody, winy, odszkodowania i zadośćuczynienia,
- 2) ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej lekarza, grupowej praktyki lekarskiej, zakładów opieki zdrowotnej.